

Domènec Fita : una vocació artística irreversible

Jordi Albertí i Oriol

Segons ell mateix confessa, va descobrir la seva capacitat de *crear* fent ninots de plastilina quan tenia cinc anys. D'aquella època en conserva una foto del dia que el president Macià va visitar la Casa d'Assistència i Ensenyament, que és com se'n deia de la Casa de Misericòrdia en aquell temps.

Conèixer en Domènec Fita, ara que està a les portes de complir vuitanta anys, és una experiència colpidora. Ell ha après a conviure amb les limitacions motrius que li va ocasionar un greu accident esdevingut l'any 1953 mentre pintava a l'església de Betlem de Barcelona. És fàcil de comprendre que tres anys d'hospitalització i la discapacitació posterior van representar una mutilació important en la trajectòria professional i vital de Fita. En l'antecedent més immediat a aquell lamentable accident hi ha la vida efímera del Grup Flamma, el nom d'un grup d'artistes que l'any 1948 es donava a conèixer en paral·lel i en contrapunt a Dau al Set.

Però quan t'acostes a la seva obra i respires la vitalitat de l'artista, t'adones que l'accident i tot allò que va quedar enrere ha esdevingut, amb el pas del temps, simplement això, un accident, un element secundari, una nosa que cal suportar, una fera amansida.

Es fa difícil de saber si la capacitat creativa, que com en tots els artistes té una part d'innata, s'ha vist augmentada a partir de l'exercici espiritual que comporta haver assumit la seva condició personal. En tot cas, el forani, la persona que el coneix de gran, com jo mateix, descobreix amb admiració que les pràctiques d'adaptació a la vida, a la vida amb majúscula, ja les havia hagut de fer des del primer moment de néixer, atesa la seva condició d'infant recollit en els centres d'assistència pública, lluny de l'emparedat i de l'escalfor d'una família pròpia.

Però tot ha quedat engolit pel pas del temps, d'un temps que ell ha sabut dirigir amb la força d'un atleta i amb dues crosses. I ara no em refereixo a les dues crosses físiques que l'ajuden a moure's, sinó a la companyia de la seva muller, l'Àngela, amb qui es va casar l'any 1958, i a la fe.

Parlar de l'Àngela com una crossa d'en Fita és una expressió molt inexacta que només queda justificada pel joc de paraules i perquè en moltes ocasions és ben veritat que l'ha ajudat i l'ajuda des d'un punt de vista físic. Tanmateix, crec que no m'equivoco si afirmo que la trajectòria artística —malgrat la individualitat de l'acte creatiu— és una història compartida i,

amb el pas dels anys, fins i tot projectada en comú. Només així s'explica que hagin arribat a pensar plegats l'espai on viuen: una casa a quatre vents a la falda de Montjuïc de Girona, on els volums i les superfícies, els espais i les dimensions, estan pensats amb el triple criteri de permetre una vida confortable, de fer-hi present l'art integrat i de deixar-hi respirar la llum i les plantes. Només així s'explica que, des de fa cinc anys, en el jardí de casa seva hi hagi, com si fos una escultura més, les urnes que han de contenir les seves cendres després de morts: *"Aquest any 2000 ha estat un any de plantejar-nos, l'Àngela i jo, entre altres coses, la nostra mort, i ens va semblar que el millor que podíem fer era fer-nos cendres i posar-les dins una caixa els dos junts. Així, doncs, he fet un paral·lelepípede amb un forat dins el qual es posarà una caixa de bronze gravada amb dibuixos a tot el volt. La tapa està formada per les nostres mans, la de l'Àngela i la meua. Al davant de l'escultura hi ha un gravat al ferro."*

Aquesta capacitat de veneració a la pròpia mort de part de la parella de vida no demostra altra cosa que una capacitat fora del comú per *treballar* la vida amb fluïdesa, per considerar l'art com una permanent descoberta i experimentació. *"Cal descobrir les petjades de l'art en unes tovalles rebregades –em deia fa uns mesos –; i sentir la inspiració que aporta un ram de flors, posat amb cura entre taula i finestra, com una invitació silenciosa a descobrir-la."*

Descobrir, aquest és el gran repte de la vida i el treball artístic de Domènec Fita. Descobrir l'essència de les coses i de les idees. Descobrir les textures que fan nobles i nous els materials, treballar-los. Aquest és el motiu que l'ha empès a treballar amb tota llei d'elements: fang, ferro, vidre, pedra, llenç, paper, pórex ... per mitjà del foc, del traç, de l'estilet, de l'escarpa o del programa informàtic.

Per a Fita, la religió, la fe cristiana en la transcendència, ha estat sempre un referent personal i artístic. Malgrat totes les dimissions espirituals que li hauria pogut provocar el nacionalcatolicisme imperant en la postguerra i l'accident sofert, Fita va emprendre de ben jove un camí sense retorn de recerca i redescoberta permanent dels valors més profunds de l'ànima cristiana. I ho ha fet amb la valentia del qui es defineix en públic, del qui pren el compromís de sortir de l'anonimat. Aquest fet, que en el camp artístic l'ha motivat per treballar amb entusiasme en el camp de l'art sacre, en la seva vida personal el va dur –els va dur– a un periple difícil d'entrada i sortida de l'Opus Dei. No he parlat d'apropament i d'allunyament que serien uns termes molt més dúctils i vaporosos. He parlat d'*entrada*: en Domènec i l'Àngela se'n sentien part activa i actuaven en coherència amb aquest sentiment, i he parlat de *sortida*, ja que la van fer pública en una entrevista a la revista "Presència" del 19 de juliol de 1975.

Vist amb una certa distància no és d'estranyar que se sentissin atrets pels postulats de *Camí* i pel nivell d'organització interna de l'Opus, ja que

aquesta institució secular per una banda predica com a eix de la seva doctrina la necessitat de sacralitzar la vida quotidiana i per una altra dóna la sensació de formar part d'una gran família, més enllà de la pròpia. Les dues coses eren i són atractives per a una persona de profundes conviccions cristianes. No cal oblidar tampoc que l'arrelament de l' *Opus* a les comarques gironines va ser i és important i que té com un tret distintiu un cert aire de modernitat i de qualitat.

Sigui com sigui, l'itinerari espiritual viscut amb la projecció dels focus i la premsa és una altra marca, un senyal que cal entendre a l'hora de descobrir la vida i l'obra de Domènec Fita.

Abans de parlar de l'obra d'en Fita, cal fer esment de les *acadèmies* en què es va formar o en què ha llegat la seva saviesa d'artista. En la base de la seva tècnica hi ha el mestratge de Joan Carrera, el mestre de dibuix que va conèixer l'any 1940, els estudis a l'Escola d'Arts i Oficis d'Olot entre els anys 1943 i 1945 i els cursos a l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi de Barcelona entre 1945 i 1951. La formació rebuda en aquest centre la pot complementar els tres darrers cursos amb estades a París, viatges per la Península i les Illes, gràcies al mecenatge de la Fundació Amigó Cuyàs.

La seva tasca docent l'ha exercida com a professor d'Art a l'escola Bell-lloc del Pla (1965-1969), com a professor d'Història i Teoria de l'Art a la Universitat Autònoma de Girona entre 1969 i el 1976, i, sobretot, en el treball desenvolupat en l'Estudi d'Art, un espai obert a l'aprenentatge i a l'experimentació lliure de la creació artística que va mantenir obert a Girona entre els anys 1979 i 1998.

La primera exposició col·lectiva en què Fita va participar, si descomptem la fi de curs de l'Escola de Belles Arts i Oficis d'Olot de l'any 1943, va ser l'any següent, el 1944, en la IV de la Sala Vayreda també de la capital de la Garrotxa. Amb vint-i-sis anys Fita presenta la seva primera exposició individual. Malgrat que acabava d'obtenir el primer premi d'escultura de la Diputació de Girona, l'exposició, organitzada per la biblioteca de Palafrugell, és dedicada a aquarel·les i dibuixos.

D'aleshores ençà la seva obra ha estat present en més de tres-centes mostres d'art i les exposicions individuals sobrepassen el centenar. De totes, cal destacar-ne per la seva magnitud i pel seu valor retrospectiu, *50 anys d'art integrat*, instal·lada al Palau Robert de Barcelona l'any 1994 i l'antològica feta a Girona al final de 2001, a les sales de la Casa de Cultura.

Aquestes dades ja demostren per elles mateixes que Fita ha mantingut un dinamisme extraordinari. I no es tracta pas d'un dinamisme únicament promocional. Fita exposa perquè treballa, treballa d'una manera incansable. La febre creativa ha arrelat tant en ell, que la manté d'una forma sostinguda. La modulació del pas dels anys no li ha fet perdre nervi. Des

d'una levitació intangible que menysprea la seva discapacitat motriu, crea una obra tangible, moltes vegades seriada a partir de noves experimentacions. Unes experimentacions que sempre es mouen en aquest terreny difícil, de frontera, entre els límits de l'objectivitat i la subjectivitat. *"Aquest poder que té la realitat com a motor d'una obra queda clar en molts dels meus dibuixos. Si bé comprenc molt bé els valors subjectius de l'art m'inclino a cercar valors on aquests sembla que estan esgotats."* El resultat d'aquesta recerca té un doble vessant. D'una banda, una obra de caràcter figuratiu en què l'artista ens convida a endevinar una visió subjectiva de la realitat i de la cultura, i, de l'altra, una obra en què el predomini de l'abstracció és un mitjà per apropar-nos a la descoberta de les estructures internes de la matèria que ens envolta. En tot cas, mai no és un art capciós. Ell mateix ho reafirma: *"Des de sempre l'observació de la realitat ha estat un dels mitjans més importants per al meu aliment plàstic, encara que potser diria que hi vaig posar més atenció al principi i vaig anar afegint-hi altres aspectes amb el créixer, fins al punt que en molts moments i obres n'he prescindit, sense deixar de banda però aquest coneixement, que sempre m'ha ajudat i ha potenciat les meves expressions, fins i tot les més abstractes."*

Tanmateix, l'observació de la realitat que fa l'artista té poca cosa a veure amb la mirada passatgera de l'entorn, Fita *assimila* la realitat circumdant articulant la mirada sobre les coses i les persones amb l'aplicació de tots els recursos possibles, exhaurint en cada llambregada totes les possibilitats *tècniques* que ens ofereix aquest sentit humà. En moltes ocasions, la seva retina treballa amb la capacitat d'enfocar i desenfocar, apropar i allunyar, il·luminar i enfosquir d'una forma comparable al treball d'una màquina fotogràfica, però amb el valor afegit de la seva llibertat creativa, que li permet barrejar expressions distintes per elaborar una sola obra.

Sovint, el resultat d'aquesta manera de procedir és l'elaboració de sèries artístiques en lloc d'obres individualitzades, el treball artístic ambientat en els aspectes més oblidats o secundaris de la realitat i la intervenció sobre una obra aparentment acabada per destacar, per contrast, la fragilitat i la subjectivitat de tot plegat. Aquests tres aspectes, sumats a l'empremta indefugible d'una formació acadèmica rigorosa, crec que són alguns dels trets que permeten distingir l'obra de Fita, que la singularitzen, alhora que n'expliquen el caràcter tan divers i el fet que en ell la qualitat artística no estigui renyida amb la quantitat de peces produïdes.

Certament, l'obra de Domènec Fita és molt nombrosa. Aquesta és una de les raons per les quals l'artista va decidir amb encert l'any 2000 constituir una Fundació que permetés fixar-la, catalogar-la i difondre-la. Aquesta iniciativa en complementava una d'anterior: la donació de molta de la seva documentació a l'Arxiu de Girona l'any 1994.

En el moment de la seva constitució, la Fundació comptava amb 9.035 fotografies d'obres fixades. Aleshores va semblar convenient procedir a una classificació que treballés amb dos criteris complementaris: la tècnica d'elaboració de l'obra i/o la seva temàtica.

Un cop fet aquest procés, en van resultar setze apartats. Uns de tècnica general: dibuix, pintura i escultura. Uns de tècnica específica: ceràmica i vitrall. El treball entorn del cos humà –el rostre, l'autoretrat i el nu— formen un altre grup dins d'aquesta classificació que també contempla Girona i la religió com els dos grans temes d'inspiració de l'obra de Fita. *Animàlia* és el nom proposat per ell mateix per englobar les variacions artístiques entorn de la zoologia. Aquest és un apartat que recentment ha complementat amb *Floràlia*, un neologisme paral·lel a l'anterior per referir-se al món vegetal i que constitueix –al meu entendre— un dissetè conjunt d'obres. L'art integrat i les ambientacions engloben les intervencions de l'artista en l'entorn ciutadà i/o arquitectònic. Finalment, tots aquests referents anteriors es complementen amb la documentació escrita, els aspectes pedagògics i, molt especialment, amb les *llibretes*.

Un breu repàs de cadascun d'aquests apartats permetrà tenir una visió global de l'obra de Fita i permetrà fer una aproximació a les seves fonts, els seus fonaments i els seus objectius. Per tal de fer-ho, en més d'una ocasió manllevaré textos del mateix artista continguts essencialment en el catàleg de l'exposició antològica feta a la Casa de Cultura de Girona l'any 2001.

LES LLIBRETES

Quan Fita parla de les seves llibretes o blocs fa referència a una col·lecció de mig miler de quaderns –uns 25.000 fulls aproximadament— plens d'esbossos, notes, croquis, apunts i provatures. S'hi pot trobar la justificació i la gènesi de moltes de les seves obres. Per a Fita, els blocs representen la projecció natural de la seva permanent activitat creativa.

ELS ESCRITS

Una vintena llarga d'aquests blocs són específicament dedicats a recollir escrits, manuscrits, que tracten temàtiques ben diverses: preocupacions artístiques, reflexions ideològiques, qüestions de religió i de pedagogia, manifestos, vida ciutadana...

El 28 de març de l'any 2000 Narcís Jordi Aragó va presentar el llibre *Escrits 1947-1997*, que amb un pròleg de Joaquim Rabaseda i un epíleg d'Eva Vázquez presenta una síntesi ordenada d'aquests escrits esparsos.

ELS ASPECTES PEDAGÒGICS

A més dels escrits dedicats a reflexionar sobre el mestratge en art, la capacitat de transmissió del coneixement..., Fita havia anat recollint molta documentació relacionada amb la seva activitat docent. Documentació derivada essencialment del període 1979-1998 en què va tenir obert l'Estudi d'Art a Girona.

El llibre *10 anys d'Estudi d'Art*, editat per la Caixa de Girona, i la memòria del Curs 1990-91, publicada per la Diputació de Girona, que recull la tasca feta en els primers quinze anys, guarden testimoni de la vida de l'Estudi.

El març del 1994, Fita va fer donació de bona part d'aquest material a l'Arxiu Històric de Girona, fet que, a més de demostrar la seva generositat, permet ser consultat lliurement.

LES AMBIENTACIONS

Com una derivació natural de la capacitat –i voluntat– de fusionar i fisionar tot allò que veu i toca, Fita ha convertit el simple fet de saber aïllar una peça, un fragment, un residu... en un acte de creació artística. Amb una intervenció ulterior, o no, el fet d'individualitzar aquestes peces ha estat per a ell donar-los una identitat pròpia amb capacitat, segons la seva sensibilitat, de transmetre bellesa i missatge i, doncs, de ser potencialment art, un cert tipus d'art, difícil de catalogar, difícil de guardar i, per tant, efímer.

"Quan estava a Barcelona el 1951-52 mirava els terres, les parets, les voreres, i veia un seguit de textures de colors grisos, de pobresa, amb l'escrostonat dels remolinats de calç i de sorra, també els relleus dels mosaics de les voreres, i veia aquests conjunts com a obres definitives i de gran interès, però no hi entrava de ple perquè la meua inèrcia era una altra. (Amb el temps, però,) he captat tantes d'aquestes obres que en podria fer un museu. Algunes vegades cal emmotllar les obres, i el seu negatiu és de tant interès o més que el seu positiu (...). Moltes d'aquestes obres es produeixen també en les visites a oficis, indústries o fàbriques... (observant) els marges de carreteres, els seus xaragalls, les parets de les cases enderrocades... Les

mateixes torres elèctriques tenen un fort atractiu per a mi, per la possibilitat de fer-les derivar en escultures. De papers entre els vidres, d'una pedrera, de visita en un marbrista o una fusteria, n'he tret una munió d'obres, algunes de les quals les he manipulades i d'altres (les he deixades) tal com les he trobades, (simplement) arrabassades d'un ambient i situades en un altre".

EL ROSTRE

"En fer les primeres passes en la meva formació artística, la pràctica de dibuixar els meus semblants i amics, i l'estima que el meu primer mestre tenia per dibuixar-nos, van reforçar en mi aquest exercici que he mantingut fins avui, tant en retrats com en interpretacions lliures. Aquesta pràctica, tot i que és la més adient per a la comunicació, ha desaparegut força de l'obra de molts artistes contemporanis, possiblement perquè aquest camp l'ha agafat la fotografia, el cinema i la televisió, però al meu entendre es tracta d'una expressió que no hauria de desaparèixer mai en tant que és la més real i viva del nostre sentir (...).

La Fundació té documentats actualment més de mil cinc-cents retrats, elaborats en diverses tècniques, però de ben segur que n'hi ha molts més arreu, en cases d'amics o de visitants ocasionals.

Per a Fita –d'això en sóc testimoni—, agafar el llapis i fer un retrat mentre es descabdella una conversa amical, és un fet natural, complementari a la transmissió del missatge. Més encara, quan es produeix aquesta situació, aleshores, la pràctica del retrat esdevé l'ànima del missatge, més enllà del seu contingut, de les paraules que van i vénen com a simples serrells ornamentals.

L'AUTORETRAT

"La facilitat que representa disposar de la pròpia persona com a model m'ha portat a experimentar en mi mateix. Sé que no puc tenir un model més disponible que jo. Per tant, és evident que quan tenim gran interès per l'observació del rostre i de la realitat objectiva i no tenim res més a mà, la solució és aquesta."

Fita redueix, amb aquestes paraules, la freqüència de l'autoretrat a una qüestió d'alternativa elemental, al fet de no disposar de model quan hom vol. Aquesta reducció simplista enfarina una qüestió molt més contundent:

Fita té la necessitat i la valentia de fer de la recerca artística una recerca vital i d'arribar per aquest camí al més difícil, a descobrir-se ell mateix. En l'autoretrat vol trobar la definició de la frontera entre la figura i l'essència. Només així s'explica que s'hagin pogut inventariar més de dos-cents autoretrats entre dibuixos, pin tures i alguna escultura i que els *blocs* en continguin uns tres-cents més.

EL NU

"La pràctica plàstica del nu ha perdurat durant tota l'existència de la humanitat i ha estat un tema que sempre m'ha atret per la manera com l'han representat les diferents cultures al llarg de la història, especialment els artistes contemporanis i amb una atracció més gran cap a la meva realitat artística i viscuda."

"Dec també aquesta estima a la meva formació acadèmica, molt rigorosa, i això sol significar sovint dificultat per emancipar-se d'un llenguatge segur i valorat per la gran majoria i requereix un esforç més fort per a assumir la llibertat d'expressar-se respecte a allò que hom pot donar al marge de les representacions que en fan els altres artistes."

En la pràctica del nu, Fita ha recorregut tot el ventall de possibilitats, de la figura més acadèmica presa del natural a la plasmació de la dona mediterrània, de la intervenció sobreposada a l'obra enllestida fins a la representació més minimalista. Malgrat tot, crec que és un camí de treball en el qual per massa fressat s'hi sent poc còmode. Això pot explicar que la majoria d'obres dedicades al nu no hagin passat de les pàgines dels *blocs*. D'un total de vuit centenars només una quarta part tenen la consistència d'una peça acabada, la resta són només això, provatures i esbossos en mida quartilla.

Tanmateix, Fita està convençut que es tracta d'un tema prou important perquè *"perduri en l'existència de la comunicació humana."*

CERÀMICA

Fita ha treballat la ceràmica des de l'inici de la seva carrera artística, com una derivació natural del fet que les seves primeres provatures artístiques van ser fetes amb fang. La dedicació més intensiva és entre els anys 1956-1966. La realització d'unes peces de pessebre l'any 1941 el va dur a treballar la terrissa des de Can Marcó de Quart, la ceràmica amb en Lluís

Pell i el gres amb en Jordi Aguadé fins que l'any 1956 munta el seu propi taller de ceràmica des del qual, amb l'ajuda tècnica d'Adolf Pucilousqué per construir el forn l'any 1958, es dedica a fer pots i figures amb la marca Delta i més tard peces de gres a alta temperatura amb la marca Ter.

Des de l'any 1966 treballa la ceràmica a títol personal, al marge de la producció seriada, i d'una manera intermitent. Tanmateix, el nombre de cuites és important: 244 biscuits i esmaltats entre 1967 i 1979.

De tota la producció, la Fundació compta amb 153 peces i 52 projectes basats en el treball amb ceràmica.

ART INTEGRAT

"Des de sempre he tingut molt present la pràctica de l'obra d'encàrrec integrada en una funció, en un servei públic o privat. Més ben dit: aquesta orientació era la més volguda per mi: poder servir, poder ser útil a la meua gent amb allò que podia oferir."

"Les obres d'encàrrec requereixen tenir en compte molts aspectes, des dels creatius als tècnics, i comptar amb oficis industrials diferents, la qual cosa et fa conèixer persones amb grans coneixements (...) com també altres persones, comissions o entitats a les quals s'ha de servir i treballar en equip."

Fita és conscient que aquest plantejament de treball és un gran repte en cada ocasió, que crea angoixa, ja que cal replantejar l'obra a partir d'una exegesi crítica molt exigent fins al moment de donar-la per acabada.

Fita també sap –i n'ha patit les conseqüències– que aquesta orientació l'ha allunyat dels marxants i de les galeries, i, malgrat no haver renunciat a la promoció i difusió que això representa, està orgullós d'haver pogut investigar i avançar en la creació plàstica integrada a l'obra arquitectònica pública o privada o simplement a les necessitats d'un col·lectiu.

Escultura, pintura, vitrall, ceràmica, encofrat en ciment, ferro, fusta, pedres i altres materials han estat i són els elements amb què Fita ha anat deixant la seva empremta artística integrada en els entorns més diversos tal com ara, recentment, en el centre d'Ordino –un obelisc– i en un hotel de Soldeu –diverses intervencions –.

L'any 1994, la Generalitat de Catalunya va organitzar una àmplia exposició titulada *50 anys d'art integrat* a les dependències del Palau Robert de Barcelona. Allà Fita va tenir ocasió d'aproximar el públic als esbossos,

maquetes i documents gràfics que acrediten les més de 380 obres d'encàrrec que duia comptabilitzades aleshores.

TEMA RELIGIÓS

La dedicació de Fita a l'art sacre prové del final dels anys quaranta i és un objectiu compartit amb els membres del Grup Flamma, que ja he citat anteriorment. Mossèn Camprubí, amb qui compartia els estudis de Belles Arts, els va brindar la primera oportunitat de treballar en aquest camp encomanant-los la decoració de l'església de Sant Francesc Xavier d'Horta l'any 1949.

"Nosaltres –explica Fita—teníem consciència que en l'església Catòlica podíem realitzar un servei de millora en molts aspectes que tenien relació amb el seu art, tan estancat en aquells moments."

Fita ha intervingut en tots els aspectes que ofereixen els temples i la litúrgia per a la intervenció artística: altars, ambons, creus, imatges..., nades, recordatoris... Crec oportú destacar la seva participació els anys 1977 i 2000 en les obres de la Sagrada Família, treballant en la façana del Naixement i en les sis portes del temple, respectivament.

El llibre *Fita, art religiós* editat l'any 1966 per la Diputació de Girona recull una variada mostra d'aquest treball. S'hi poden contemplar obres religioses en escultura, pintura mural, gravat, il·lustració, talla de fusta, esgrafiats, forja de ferro, repujat, pirogravats, ceràmica, talla de pedra, bronze, vitralls, pintura, relleus, encofrats en ciment, marqueteria, terra cuita, fosa d'alumini o tapís.

Una part important de les obres citades d'art integrat corresponen a projectes relacionats amb l'arquitectura cristiana a Catalunya.

Les realitzacions de Fita en el camp de l'art sacre han representat una aportació molt important i reeixida. Aquest fet crec que té una relació directa amb les conviccions de l'artista en el sentit que l'home d'una forma o altra sempre cerca un sentit i una dimensió transcendents a la seva vida i a la simbiosi entre l'art i la religió que es fonen, segons ell, en una mateixa metafísica en l'amor. *"El valor d'estimar és essencial tant en una cosa com en l'altra. Sense estimació –diu en el pròleg al llibre Fita, art religiós –, sense passió per donar, per treure de dins teu, és difícil fer art (i tenir fe)."*

La renovació artística aportada per Fita es basa també en la convicció que la cultura catòlica fon en la seva concepció de la devoció i la litúrgia la tradició del judaisme i l'islam que les basen exclusivament en la paraula i l'oïda, i la tradició grecollatina que enalteix la cultura visual.

VITRALL

Vitralls amb emplomat, amb armadura de ferro, de ciment armat, amb vidres bufats antics, industrials, trinxats, etc. Fita ha practicat totes les variants possibles dins aquesta tècnica sovint molt vinculada a l'art eclesial.

Més de setanta vitralls realitzats i més de 175 projectes que inclouen la recerca de noves tècniques amb silicona, resines... formen el conjunt d'obres d'aquest apartat.

Les semblances estilístiques entre el vitrall fet l'any 1969 per al convent de les Dominiques de Pont Major i el que es pot contemplar a la parròquia de Sant Josep de Ripoll fet vint-i-cinc anys més tard són molt importants. Tanmateix, això no representa que en aquest cas Fita no innovés i experimentés tal com ha estat dit que és una constant en la seva trajectòria artística. La figura humana esgrafiada sobre vidre que rep alhora l'impacte d'una ruptura provocada pel mateix artista, obra de 1987, demostra a bastament que Fita manté la seva vocació irreversible de sumar expressions diverses en una mateixa realització artística.

GIRONA

"A Girona hi he nascut i viscut, i n'he captat molts aspectes que m'han motivat artísticament. La seva llum, els edificis i els carrers..."

L'avidesa per a captar-ne la plàstica m'ha portat a realitzar moltes obres al llarg de la meua vida. Girona m'ha donat tantes coses que em sento inserit en ella. (...)"

Per a il·lustrar la fascinació de Fita per la ciutat de Girona, especialment de la part monumental dels seus indrets més antics, només cal tenir present que, a més dels set centenars d'obres ja catalogades fins l'any 2000 de temàtica ciutadana, l'any de canvi de mil·lenni Fita va llançar-se a l'aventura de fer una nova sèrie de 32 pintures dedicades a Girona que es complementen o es basen en uns 300 dibuixos preparatius fets als quaderns ja citats.

En aquest apartat, val la pena destacar la sèrie de 42 pintures elaborades per ser reproduïdes amb gravats a l'aiguafort en un llibre de bibliòfil dedicat a Girona amb textos de Narcís-Jordi Aragó que es va publicar l'any 1984.

ANIMÀLIA I FLORAL O FLORÀLIA

La fauna ha estat un tema que sempre ha atret Fita. Sovint en els seus dibuixos i pintures apareixen bestioles que, tot i mantenir una certa referència amb la realitat, son sempre imaginàries.

De les més de quatre-centes obres dedicades al tema, cal destacar-ne la integrada en la seva casa particular. Efectivament, l'any 2000 Fita es va proposar de substituir el verd que encerclava la parcel·la. Per aquest motiu va elaborar un catàleg de 389 bestioles d'entre les quals va seleccionar les que actualment poden veure's tallades per un làser dictat per ordinador en la tanca de ferro *corten* que personalitza la tanca exterior de casa seva, la tanca de la casa Fita-Rodeja, tal com ell la identifica en mèrit i justícia al fet que és l'àmbit comú de convivència amb la seva esposa, l'Àngela Rodeja.

L'atracció per les flors com a subjecte d'intervenció artística no es produeix en Fita fins fa pocs anys. En parla en un escrit de l'any 2002: *"Estem tan plens i àvids de subjectivitat que quan mirem la realitat, les formes, els colors, tot sembla nou, desconegut. Quanta imaginació que pot portar una planta, una flor! Val la pensa badar-hi una estona, guaitant totes les seves parts, i tallar-ne algunes per tal d'entendre la seva construcció; des de flors desconegudes per a mi fins a roses del nostre jardí. Estudiar-ne les fulles, entrar dins dels seus nervis, en fi, copsar la natura vegetal... És realment apassionant d'entrar-hi."*

Aquest va ser el tema triat per Fita per presentar una exposició temporal al Palazzo Cecchini-Lavaggi de Roma, la seu durant dos anys del Centre de la Generalitat de Catalunya a Itàlia.

Malgrat tractar-se d'una exposició de dimensions reduïdes té la importància derivada del fet que és l'única feta a l'estranger de l'obra de Fita: un fet per ell mateix t6an paradoxal com injust que palesa la dificultat de promoure i difondre l'art al marge dels canals més mercantilitzats.

DIBUIX

"És una tasca complexa escriure sobre el dibuix i el que ha representat per a mi. D'entrada he de dir que m'és una pràctica molt estimada, primer perquè és la més humil de les arts, alhora que espontània. Guarda els trets més vius de la persona per a poder després temptejar i cercar el procés adient per a solucionar una expressió. També he de dir que en el dibuix tant les tècniques com els conceptes tenen per ells mateixos un valor

excepcional d'obra definitiva, palpitant i identificable amb el seu autor, amb un valor tan grafològic com plàstic."

Són més de tres mil els dibuixos catalogats per la Fundació que no fan referència a cap dels temes segregats anteriorment. Una ordenació bàsica ha permès classificar-los en 259 variacions o sèries diferents. Aquestes obres, sumades als més de quatre-cents *blocs*, han permès que l'arquitecte Narcís Negre escrivís el llibre *El dibuix i l'artista*, publicat per la Caixa de Girona.

PINTURA

Malgrat que Fita és més conegut per la seva activitat com a escultor, el cert és que ha treballat molt més la pintura.

La seducció per les subtileeses del color i de les formes planes provenen de les pintures que de petit tant li impactaven dels museus gironins i, sobretot, de la seva estada a Olot.

Malgrat que en el seu inici no tenia cap coneixement tècnic, això no li va impedir de practicar del natural. I malgrat que amb posterioritat va rebre un ensenyament acadèmic molt notable, això no li ha impedit mantenir viu el delit per experimentar. Cap tècnica no li ha estat aliena: aquarel·la, oli, pintura al fresc, cola, acrílic, cera, esprai, resines i combinacions mixtes... I sempre caminant per les fronteres entre el figurativisme i l'abstracció, a la recerca de l'expressió equilibrada entre l'objectivitat i el subjectivisme que sovint, com ja ha estat dit, ha trobat en la suma d'expressions diverses.

La Fundació té fixades més de 3.000 obres pictòriques. Això representa més de tres-centes sèries diferents. El llibre *Fita pintura, 1942-1989*, editat per la Diputació de Girona, ofereix una panoràmica d'aquesta activitat artística de Fita.

ESCULTURA

El més emblemàtic de Fita o, si més no, allò pel qual és més conegut, ha estat, per contra, el que menys ha practicat d'una manera espontània. La majoria d'escultures han estat fruit d'un encàrrec.

Moltes de les obres han estat realitzades en tallers d'oficis com ara picapedrers, fonedors de ferro, forjadors, fusters... En aquest sentit, Fita considera que l'escultura és una obra d'artista, però que la molt

considerable intervenció de mans alienes li confereix un cert caràcter d'autoria compartida.

En el fons de la Fundació es poden consultar les reproduccions fotogràfiques de més de cinc-centes escultures.

Altrament, el llibre dedicat a la pintura editat per la Diputació de Girona, que he citat en les línies anteriors, té el corresponent dedicat a l'activitat escultòrica (*Fita escultura, 1939-1987, Ajuntament de Girona*). Crítics i estudiosos de l'art com ara Francesc Miralles, Josep M. Garrut, Jordi Gimferrer, Antoni Puigverd, Marta Pol, Daniel Giralt-Miracle, Cesáreo Rodríguez Aguilera i Alexandre Cirici i Pellicer, repassen entre els dos volums la trajectòria de Fita en aquestes dues manifestacions bàsiques de la seva activitat creativa.

La vocació irreversible de Domènec Fita per la creació artística ha seduït moltes persones. Desitjo que aquest escrit pugui col·laborar a establir més i nous canals de comunicació de tots –quants més millor– amb la seva obra.

Jordi Albertí i Oriol

Filòleg i investigador

Revista de Catalunya, 240 - juny de 2008